

FIRST LANGUAGE CZECH

0514/01

Paper 1 Reading

May/June 2015

2 hours

No Additional Materials are required.

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

An answer booklet is provided inside this question paper. You should follow the instructions on the front cover of the answer booklet. If you need additional answer paper, ask the invigilator for a continuation booklet.

Answer **all** questions.

The number of marks is given in brackets [ ] at the end of each question or part question.

ČTĚTE PROSÍM TYTO POKYNY

Svazek papírů na odpovědi se nachází uvnitř tohoto zadání. Dodržujte pokyny na přední straně tohoto svazku. Níže naleznete také tyto pokyny v češtině. Pokud potřebujete další papír na odpovědi, požádejte dozorujícího vyučujícího o následující svazek papírů na odpovědi.

Odpovězte na **všechny** otázky.

Počet bodů je uveden v závorkách [ ] na konci každé otázky nebo podotázky.

POKYNY PRO SVAZEK PAPÍRŮ NA ODPOVĚDI

Vyplňte kolonky v horní části první strany svazku papírů na odpovědi. Piště čitelně a použijte velká tiskací písmena.

Piště tmavě modrým nebo černým perem.

NEPIŠTE NIC DO ČÁROVÝCH KÓDŮ.

Svoje odpovědi piště do svazku papírů na odpovědi. Použijte obě strany papíru. Prosím nechte volné vždy dva řádky mezi vašimi odpověďmi na jednotlivé otázky.

Piště číslo otázky, na kterou odpovídáte, do prvního sloupečku.

Question	Part
1	ai
1	a ii

Pokud otázka, na kterou odpovídáte, obsahuje také části, například 1a, napište tuto část otázky do druhého sloupečku.

Pokud jste použili následné papíry na odpovědi, vložte je prosím dovnitř svazku papírů na odpovědi.

This document consists of **5** printed pages, **3** blank pages and **1** insert.

Přečtete si následující úryvek z cestopisné knihy Karla Čapka „Cesta na sever“. Kniha byla vydána v roce 1936.

Zodpovězte všechny otázky. 20 bodů můžete získat za správnost odpovědí, 5 bodů za jejich jazykovou přesnost a výstižnost.

TEXT 1

Karel Čapek – Cesta na sever (úryvek, upraveno)

Je to jenom skok z Dánska do Švédska, stačí jen překonat průplav Öresund. Kdysi, už je tomu hodně dávno, panovali Dánové na obou stranách Öresundu, vybírali na moři mýto od kupeckých lodí a Švédsko spadalo pod dánskou korunu. Dnes jsou Dánsko i Švédsko dvě na sobě nezávislá království, ale na té a oné straně průplavu není rozdíl v krajině příliš nápadný.

Na jihu Švédska je krajina mírná a lahodná, jen maličko zvlněná, aby se neřeklo, že je plochá jako kravinec, vlastně rovina. Na pastvinách stáda strakatých krav, v korunách stromů zubaté věžičky protestanských kostelů, křídlaté větrníky a bílé domečky, nikde žádný plot, jen rozložitá statky zachumlané ve staletých dubiskách; a hojnost božího daru, pokud jde o plná vemena, pšenku a tučné louky. 5

Ale najednou vidíte místo dánských bílých domků dřevěná stavení červeně natřená a pěkně bíle rámovaná kolem oken a lomenic; mihne se bílá břízka, pořád víc bříz, pořád víc černých lesů, bříz bělokorych a červeně natřených statků; země se krabatí v chlupy a pahorky a tu, tam, všude z ní koukají žulové balvany. A pořád víc té žuly. Tak tohle je Švédsko, země žulová. 10

A jak se jde na sever, pořád víc kopců a pahorků a víc balvanů; tady rozhozené v moři, tuhle prostupují les, tam vykvétají ze země uprostřed louky nebo žita; bludné kameny veliké jako dům, těžké valouny a omluté žulové plotny; samé kamení, ale žádné rostlé skály; jenom navalené, nakupené, nanesené hromady balvanů, člověče, vždyť je to samá moréna¹, jak stojí v knize psáno; tu zemi postavil ledovec. 15

Avšak co se domů týče, ty se tu nebudují z chladného kamene, nýbrž z teplého a voňavého dřeva. 20

Nikdy jsem se vás nenasytil, červené a bíle lemované švédské dvorce a statky, tak nesmírně uniformní po té celé rozsáhlé a prostranné zemi švédské, a přitom tak nekonečně zábavné.

A tož teď vyslovím hned to hlavní a největší slovo: lesy. Prý šest desetin Švédska je pokryto hvozdem, ale já myslím, že těch lesů je ještě víc, a jsou to lesy, jaké asi rostly v prvních padesáti nebo stu létech, když příroda teprve zkoušela, jak se dělá severní porost. Pořád a bez konce totéž, ale nenabažíš se toho, člověče, a nedokoukáš se té vegetační plodnosti. Mech po kotníky, borůvčí po kolena a kapradí málem po pás; černé plameny jalovců, bělostné korály břízek, klestí a vývraty jako v pralese, těžká chvoj visící až po zem; nekonečné a neprostupné hvozdy rostoucí náletem, staré a věčně se rodící, bující po svém, tak husté a kompaktní, že je to jedna hmota. 25 30

Černá žula, bílé břízy, červené dvorce a černý les: ještě tu chybí stříbrná jezera, aby ten první dojem byl celý. Co chvíli se to zatřpytí mezi lesy v nejrůznějších rozměrech a podobách: jednou černá tůňka ustlaná v rašelině; pak zase dlouhá stříbrná čepel vnikající nedozírně do temné masy lesů; jezírka v stříbrných vrbách, zrcadlící jasnou oblohu; zčeřená jezera; ocelové a studené hladiny mezi žulou a hlubokým pralesem; a pak vodstvo bez konce, brázděné parníčkem a plachetkami. 35

Ale zpátky na jih, do hlavního města. Se Stockholmem je to tak: máte tam zrovna uprostřed města most. Hned po jedné jeho straně se voda rozlévá a tvoří samé zálivy a přístavy a průlivy a ostrovy, až je z toho Baltické moře; a hned na druhé straně mostu se ta voda zase rozlévá na sta a sta kilometrů a udělá ze sebe spoustu průlivů a zátočin. A ježto na těch ostrovech je částečně vybudován Stockholm, cizinec si nikdy není jist, stojí-li té chvíle na pevnině, na ostrově, v moři nebo uprostřed sladkovodního jezera.

Stockholm sám je patrně hodně bohaté město: má spoustu bronzových králů, spoustu cyklistů a pěkných, nohatých děvčat a chlapíků téměř vesměs v nadživotní velikosti. Tady nezatroubí auto a nezakleje šofér; dávej každý pozor na sebe i na druhé, pozdrav a nedělej rámus. Dále je tu královský zámek jako ohromné kvadratické těžítko nad mořem. Psi bez náhubku, dívky bez líčidel, ulice bez strážníků, koupací kabiny bez klíčů, vrátka bez závor, auta a kola na ulici bez hlídačů.

45

¹*moréna = kamenný val vzniklý ledovcovou činností*

Otázka 1

Po přečtení textu 1 zodpovězte všechny následující otázky:

- (a) Co tvoří hranici mezi Dánskem a Švédskem? [1]
- (b) Vysvětlete vlastními slovy, co znamená „hojnost božího daru, pokud jde o plná vemena, pšenku a tučné louky.“ (řádky 8–9) [3]
- (c) Jmenujte dva rozdíly mezi typickým tradičním dánským domem a typickým tradičním švédským domem. [2]
- (d) Citujte ze čtvrtého odstavce (řádky 15–19) jeden příklad metafory, tzn. obrazného vyjádření, a vysvětlete jeho význam. [2]
- (e) Najděte v textu dva jiné výrazy (synonyma) pro slovo „les“ a citujte je. [2]
- (f) Napište název stromu a název kamene, které jsou typické pro Švédsko. [2]
- (g) Autor zmiňuje tvarovou rozmanitost švédských jezer. Jaký je tvar tohoto jezera: „černá tůňka ustlaná v rašelině“ a tohoto jezera: „dlouhá stříbrná čepel“? (řádek 34) [2]
- (h) Jaký zeměpisný pojem se skrývá v citátu: „vodstvo bez konce, brázděné parníčkem a plachetkami“? (řádky 36–37) [1]
- (i) Co může turisty znejistit ve Stockholmu? [1]
- (j) Vysvětlete vlastními slovy pojem „bronzoví králové“. (řádek 44) [1]
- (k) Na základě posledního odstavce (řádky 44–49) napište tři různá **podstatná jména** vyjadřující:
- (i) chování švédských řidičů. [1]
- (ii) chování Švédů k sobě navzájem a k druhým. [1]
- (iii) celkovou společenskou atmosféru ve městě. [1]

[20 + 5 = 25]

Přečtěte si pozorně výňatek z internetového turistického průvodce po České republice.

Zodpovězte otázky.

Celkem můžete získat 25 bodů. 15 bodů za věcnou správnost odpovědí, 10 bodů za jazykovou ztvárnění, a to takto: 5 bodů za styl a kompozici, 5 bodů za gramatickou přesnost.

TEXT 2

Česko neboli Česká republika je dnes, na začátku 21. století, parlamentní republikou, demokratickým právním státem s liberálním státním režimem a politickým systémem založeným na svobodné soutěži politických stran a hnutí. Hlavou státu je prezident republiky.

Novodobá historie Česka se začíná rokem 1918, vznikem samostatného Československa jako republiky. Předtím bylo Česko monarchistickým zřízením v čele s králem či císařem. V průběhu své historie se Česko muselo často potýkat s násilnickými požadavky sousedních států. Např. v 10. století n.l. odvádělo daň silnější Svaté říši římské či od roku 1620 do roku 1918 bylo součástí Habsburské monarchie. V době 2. světové války spadalo pod Hitlerovské Německo jako tzv. Protektorát Čechy a Morava. 5

Česká republika je středoevropskou kontinentální zemí bez přímého přístupu k moři. 10

Krajina Česka má nápadný a ojedinělý tvar kotliny obklopené po téměř celém obvodu pohraničními horami, které český národ po staletí chránily, ale také částečně izolovaly od ostatní Evropy. Pohraniční hory tvoří asi 2% celkové rozlohy.

Střed země a většinu území, až 93 %, zaujímají mírné pahorkatiny a vrchoviny, často s hluboce zaříznutými údolními řek. 15

Nížiny tvoří jen 5% celkové rozlohy země.

Geologický základ krajiny byl vytvořen tzv. alpínským vrásněním, při němž se vyzdvihly pohraniční hory, vzniklo sopečné České středohoří a prolomily se pánve v Podkrušnohoří a v jižních Čechách.

Na modelování povrchu mělo vliv i dávné zalednění, kdy Čechy ležely v předpolí kontinentálních ledovců, a proto v českých horách najdeme ledovcová jezera a zbytky morén, neboli kamenných valů navršených v důsledku pohybu a tání pradávných ledovců. 20

Severovýchodní Čechy a přilehlou část Moravy pokrývají vrstvy pískovců, které bývaly dnem posledního českého moře v době tzv. křídly, tzv. asi 100 miliónů let před současností. Pískovcové skály jsou dnes velkou dominantou Čech. 25

Česká republika je pramennou oblastí mnoha drobných místních řek a dvou velkých řek evropských, Labe a Odry. Zemi protkává hustá síť říčních toků. Přírodních jezer je však v zemi málo. Hojně jsou ale umělé přírodní plochy, přehradní nádrže a rybníky.

Zalesněné jsou především pohraniční oblasti České republiky. Při severní hranici země se rozprostírá Krkonošský národní park. Celé dvě třetiny jeho území zaujímají lesy tvořené smrkem či borovicovými klečemi ve vyšších polohách. 30

Národní park Šumava při jižní hranici země je rovněž z velké části zalesněn především smrkovými a smíšenými porosty, které čelí, mnohdy neúspěšně, vichřicím a kůrovce kalamitě. Mimo horských smrčín a pralesních porostů jsou na Šumavě nejvýznamnější rašeliniště a ledovcová jezera. 35

Zemědělství pak vytvářelo vzhled kulturní krajiny české kotliny v centru země. Pěstují se zde obiloviny, kukuřice, cukrová řepa, brambory a chová se skot. Vyváží se chmel, sladový ječmen, pivo a výrobky živočišného původu.

V Česku nalezneme velká i menší města a velké množství vesnic. Všem většinou vévodí kostel, nejčastěji katolický, vybudovaný v barokním stylu. Středem vesnice je pak náves či náměstí s klidovou zónou. Domy na venkově jsou kvůli studenějšímu klimatu hlavně zděné. Tradiční jsou patrové budovy umístěné v zahradách, oddělených od sebe ploty.

40

Hlavním městem země je Praha, více jak miliónové město rozprostírající se v údolí řeky Vltavy a na okolních pahorcích. Jedinečný ráz městu dodává právě řeka Vltava s mnoha zátočinami, ostrovy a slepými rameny. Vltavu křížuje ke třicítce mostů a lávek.

45

Česká republika a Praha se řadí mezi zajímavé a bezpečné evropské země a je otevřena cestovnímu ruchu. Mnoho turistů vyzdvihuje její architektonickou krásu a bohatý kulturní život. Někteří však po návštěvě metropole poukazují i na jistou nevládnost, se kterou se setkali v oblasti služeb, na neochotné a podmračené prodavačky v obchodech, na přemrštěné ceny v taxislužbě, na méně kvalitní ubytování. Kořeny této neochoty, zasmušilosti a nedůvěřivosti Čechů se zřejmě nalézají ještě v komunistickém období, kterým Česko prošlo v druhé polovině 20. století a s jehož myšlenkovými pozůstatky se dodnes vyrovnává.

50

Zdroj: <http://www.turistika.cz/ceska-republika>, upraveno.

Otázka 2

Pozorně si přečtete Text 1 a Text 2 a v souvislém pojednání vyjmenujte fakta, ve kterých se obě země shodují, a následně také fakta, ve kterých se obě země liší. [200–250 slov] [15]

[15 + 10 = 25]

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

To avoid the issue of disclosure of answer-related information to candidates, all copyright acknowledgements are reproduced online in the Cambridge International Examinations Copyright Acknowledgements Booklet. This is produced for each series of examinations and is freely available to download at www.cie.org.uk after the live examination series.

Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.